Ч. 3 (12.952). Львів, неділя 3. січня 1932. Pocztowa opłata [illegible] Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 14·00 „, Піврічно 25·00 „, Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Громадянський обовязок.

(До справи санації нашої „Просвіти“.)

Незавидні обставини приказують нам усім українським громадянам, поважно призадуматися нині над справою фінансового стану Товариства „Просвіти“. Це справа тим прикріша, що „Просвіта“ найшлася в незвичайно скрутній ситуації в 63. році свого життя.

До мене, як давного члена Головного Виділу і бувшого члена Ревізійної Комісії Т-ва „Просвіта“, звертаються знайомі громадяни з запитами: чи з „Просвітою“ справді так погано стоїть справа та чи вона має пропасти? На це відповідаю, що наша „Просвіта“ **не може пропасти і не пропаде**, але треба як слід і безумовно перевести її санацію всіми вказаними засобами, щоби довести до правильного наладнання видатків згідно з прелімінарем доходів Товариства, та припинити дальше обдовжування майна „Просвіти“.

Колиж ця справа стала вже темою прилюдної дискусії у площині „хто довів „Просвіту“ до такої фінансової кризи і хто винен“, — то годі сказати, що така дискусія тепер конкретно не може нічого помогти, — бо ті, що мають вирятувати „Просвіту“ з небезпеки, мають також право це знати: чому і на що вони мають нести негайну поміч і чи вона доведе до бажаного успіху.

Приступаючи до відповіди на це питання і знаючи ті обставини, в яких працювала „Просвіта“ в повоєнному часі під проводом бл. п. Михайла Галущинського, можу ствердити, що причиною такого значного задовження майна „Просвіти“ **не були ніякі зловживання її органів, але** широко розведена культурно-просвітня акція, яку покійний голова, а за ним Головний Виділ Товариства, вважав конечною серед повоєнних обставин, щоби не допустити до грізного захитання засадничих основ культурного життя української нації. Той розмах діяльности „Просвіти“ мусів спричинити великі видатки, а провід Товариства числив на те, що наш нарід зрозуміє велике значіння розпочатої роботи та масовим приступленням у члени „Просвіти“, закуплюванням і сплатами видавництв, як також дарами „Просвіті“ покриє ті всі вклади, — а не рахувався з тим, що всі ті засоби можуть не дописати і тоді доведеться „Просвіту“ до тяжкої фінансової скрути.

А коли з такою напрямною діяльности „Просвіти“ погоджувались Загальні Збори Товариства, хоча й були голоси осторòги, — то сьогодні те громадянство, що користувалося добродійствами „Просвіти“, а не виконувало у свому часі своїх обовязків супроти „Просвіти“ — обовязане покрити ті недобори, які звідти вийшли, і тим чином виконати свій національний обовязок... Тут треба нагадати, що самі читальні „Просвіти“ залягають з вкладками на **250.000 золотих.**

А друге питання, яке маємо також право й обовязок поставити, таке: **чи істнує плян маєткової санації** „Просвіти“, бо без цього не можемо знати, скільки треба гроша в найближчому часі (році) на започаткування санації, та чи цю санацію можливо перевести.

На підставі моїх інформацій можу заявити, що теперішня президія Головного Виділу Т-ва „Просвіта“ у Львові саме виладжує прелімінар на 1932 р., в прибутках і видатках, в якому визначує — як сподівані — прибутки: **членські вкладки** на 30.000 зол., **дар для „Просвіти“** на 80.000 зол. і **внутрішню позичку** на 50.000 зол., отже разом на **160.000 золотих,** — до чого прийдуть ще чинші з дому та дохід з маєтків і підприємств, — так що загальна сума прелімінованого запотребування виносить 186.300 золотих.

Отся сума є висока і її можна обнизити в прибутках і видатках, а навіть треба поробити **конечні ощадности у видатках.** Тут треба взяти під увагу, що при теперішньому маєтковому стані „Просвіти“ нема мови про те, щоби вона удержувала господарську школу в **Милуванні** і всякий видаток на цю ціль мусить відпасти, та навпаки Милування мусить само сплатити свої довги. Так само **Угерці Винявські.**

Далі, Т-во „Просвіта“ не може вести ніякого пасивного підприємства і тому **„Життя і Знання“** требаб припинити, а на його місце моглоб увійти цікаве для загалу членів „Просвіти“ та дохідне „Письмо з Просвіти“. Також **книгарня** товариства мусить бути так ведена, щоби була щонайменше самовистарчальна.

Платний **персонал** „Просвіти“ у Львові (16 осіб) коштує річно понад 60.000 золотих, та цей видаток мусить значно зменшитися конечною редукцією, а зате члени Головного Виділу повинні поміж себе розділити бодай деякі з тих справ, які виконували досі платні службовики.

Також кошти подорожей і дієти службовиків мусять зменшитись...

Вкінці, уложеного прелімінаря видатків, в санаційному часі безумовно **не можна переступити** і до цього повинен Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ встановити відповідний орган, а тоді вирятується нашу „Просвіту“.

Д-р Кость Левицький.

На марґінесі одної конференції.

В середу, 29. грудня м. р. відбулася у львівського воєводи з поданими в нас учора українськими громадянами конференція „у суспільних справах“, як це було написано на запрошеннях. Українські її учасники, йдучи на конференцію, були пересвідчені, що там буде мова виключно про суспільне лихоліття у звязку з теперішнім господарським положенням і тому не мали змоги як слід підготовитись до неї. Для всіх них неабиякою несподіванкою була вступна промова воєводи, яка мала суто-політичний характер, дарма, що в ній була підкреслена аполітичність самої конференції. Не зважаючи на цю дізгармонію між тенором промови і ходом нарад, присутні поставились позитивно до апелю воєводи і змалювали яркими красками теперішні правні відносини в краю, зокрема поведінку адміністрації супроти українських установ і громадян. Всі промови були стенографовані на те, щоби їх, як казав воєвода, передати для ужитку варшавських урядових чинників і мати для своєї власної внутрішньої потреби.

В якій цілі? — На те, щоби змінити відношення польських державних органів на місцях до українських громадських установ і діячів. Таку відповідь можна було ясно виснувати зі слів воєводи. Отже досі все булоб у порядку. Безпосередній контакт державної адміністрації з українськими громадськими діячами в справі громадської, чи скажім, суспільної праці цих останніх, точніше у справі усунення адміністрацією безчисленних труднощів та перешкод для такої праці требаб вважати за позитивний факт. Все це булоб позитивним явищем, якщоб направду вислідом такого контакту було поліпшення суспільної чи громадської праці українців. Але саме тут насувається ціла низка всяких „але“.

Бо чому, скажім, саме аж тепер відповідальний керманич держ. адміністрації у Львові заініціював такі конференції? Чому спровадив порушені там справи до ряду дрібниць, що не мають нібито політичної закраски, коли досі самі польські державні чинники ставляли всі ці „дрібнички“ в площину політики? Чому відповідальні за нинішню систему правління польські чинники вибрали саме назване форум і описану форму для обговорювання таких „дрібничок“? Чому ціж самі польські чинники не звертали і не звертають бодай такої самої уваги як тут на численні факти й матеріяли про ненормальні умовини українського громадського життя в Польщі на парляментарній арені? Таж умандатована Українська Парляментарна Репрезентація зібрала вже цілі томи з описами (інтерпеляції, промови) всяких надуживань у відношенні до українського населення, його культурного, господарського та взагалі громадського життя. Чому ці матеріяли не лягають в основу направи відносин і чому відповідальні чинники не зверталися досі і не звертаються тепер за матеріялами та фактами, за авторитетними [illegible] та постулятами до цих джерел?

Ось ціла низка питань, які мимо волі насуваються кожному українському громадянинові у звязку з тією конференцією. Колиб ми спробували дати відповідь на повищі питання, то вийшлоб хіба, що робиться це аж тепер з уваги на вимогу закордонної політики, щоби там мати матеріял для твердження, що в нашому краю, мовляв, щось діється для наладнання польсько-українських взаємин. Знову-ж з уваги на польські внутрішні відносини спроваджується усе до аполітичности, накладаючи на обговорювані справи ярличок „суспільних дрібниць“. А щоби тим справам на внутрішньому політичному ринку ще тим більше відібрати вістря політичности, а самій конференції характер якогось поважніше задуманого пляну наладнання польсько-українських взаємин, звели її до рівня льокального півзасобу львівського шефа адміністрації, а порушувані там справи намагались звести до рівня відірваних від цілости українського життя дрібничок. Далі можна подумати, що такі півзасоби безпосереднього контакту з українцями вводиться хіба на те, щоби підкріпити про форо екстерно і про форо інтерно злавна голошений клич, що, мовляв, українсько-польські взаємини слід наладнувати понад голови українських зорганізованих політичних чинників і понад голови умандатованого українського парляментарного представництва, яке одиноке покликане до вирішування не тільки „дрібничок“, але *цілости української проблеми в Польщі.*

Самозрозуміло, що в імя того самого гасла „понад голови“... залягають нерозглянениими, неполагодженими або відкиненими по соймових і сенатських комісіях та архівах цілі поклади всяких внесень, інтерпеляцій та законопроєктів Української Парляментарної Репрезентації. Теперішні правлячі чинники не вважають, видко, за доцільне для себе входити в контакт з умандатованими українськими чинниками в таких справах, а також не думають, як бачимо, поладнувати польсько-українського питання законодатним шляхом. Натомість хочуть саме описаними засобами творити ілюзії, що, мовляв, українсько-польське співжиття наладнується.

Тимчасом і на цій конференції ніхто не почув і не міг почути нічого іншого від того, що вже кілька літ дуже добре можна було довідатись від українців з парляментарної трибуни.

—o—

Неспокій в Еспанії.

В провінції Куенка та Альмерії вибухнули заворушення рільних робітників. Одною місцевостю заволоділи комуністи і вивісили червоний прапор. Прийшло до перестрілки з міліцією, наслідком чого впали трупи і ранені. Місцевість відрізана від світу. Криваві події склалися в Тінео (провінція Овіедо), де з приводу звоження дров із ліса прийшло теж до сутички з міліцією. Був один вбитий і два тяжко ранені.

ЗАКАРПАТТЯ.

Малярська вистава в Ужгороді.

Союз Мистців Підкарпатської Руси уладив І. членську виставу своїх праць у ґімнастичній салі державної чеської народньої школи ім. Масарика в Ужгороді. Вистава отворена 13. грудня м. р. під протекторатом президента Антона Розсипала. У виставі бере участь 15 малярів, у тому числі Осип Бокшай та молодий Кричевський.

Миколаївські свята, концерти й академії.

В Ужгороді відбулися Миколаївські свята для пластунів, учнів середніх шкіл, служниць то-що. Окремий Миколаївський вечір уладив в Ужгороді Союз Підкарпатських Руських Студентів із Праги 19. XII. м. р. — В дні 13. XII відбулася в Ужгороді академія, що її зорґанізували хлопці та дівчата ґімназії з ініціятиви Союзу Родичів. Вступне слово виголосив дир. Алиськевич. — В користь безробітних устроїв самоосвітній кружок греко-кат. богословів в Ужгороді 20. XII. академію, яка пройшла з великим успіхом.

Український часопис на Словаччині.

З датою 21. грудня 1931 появився перший український часопис на Словаччині „Слово Народа". Це народньо-просвітня ґазета, що виходить двічи на місяць під редакцією письменниці п. Ірини Невицької у Пряшові. На перше число складаються: вступне слово, вірш Миколи Ришка, статейка про наших князів, статейка про т. зв. язикове питання, стаття про потребу ощадности, окрема жіноча сторінка, хроніка, дрібні вісти то-що. „Сл. Н." писане чистою народньою мовою та фонетичним правописом. Адреса „Слова Народа": Prešov, Moyzešova č. 46. CSR.

Чергова москвофільська провокація.

Нахабні протиукраїнські виступи „ексадютанта" „малопольскеґо русіна" Міхала Бачиньскеґо на „Всекраєвомъ Съѣздѣ делегатовъ Р. С. О."

25. грудня 1931 р. відбувся у Львові традиційний конвентикель галицьких москвофілів — „Всекраевий Съездъ делегатовъ Русской Селянской Организації". „Съездъ відбувався в малій салі „Народнього Дому", був малочисленний і назагал дуже млявий як порядком, так і ходом нарад.

Представники вигибаючої москвофільської касти проявили дещо живучости тільки на точці ненависти до українців. Героєм цього „съѣзда" і чільним промовцем був „господин" Яблонський — перед роком ще головний „сорадникъ" відомого комісаря „Народнього Дому", „малопольскеґо русіна" імці пана Міхала Бачиньскеґо, редактор небезславного „Голосу Народа", „крупний дѣятель русинскаго движенія". Цей „добродій" у своїй нахабній „рѣчи" сказав між іншим таке: „В украинцевъ все есть, но нѣтъ у нихъ *народной чести!*" Присутні москвофіли повитали ці провокаційні слова гучними оплесками, висловлюючи в цей спосіб свою однодушну солідарність з недавнім „подвижникомъ русинскаго движенія".

При виборах до центральної управи „Русской Селянской Организації" виключено з „Р. С. О." п. Заяця, поважного громадянина, високого урядовця та солідного юриста. Причиною цього стало зближення п. З. до українців. П. З. є правним дорадником Митрополичої Консисторії та стоїть близько до Укр. Кат. Союзу. Це дуже інтересне явище, коли пригадаємо, що недавно ще п. Каренін розводив у „Русском Голосѣ" нібито „українофільський" курс та мило і багатомовно всміхався... до митрополичого гаманця! На цьому яскраво протиукраїнському „съѣздѣ" був присутній і львівський православний парох о. Онуфрій Сапіга (також галицький москвофіл), якого парохіяни у великому числі — православні українці-еміґранти.

—o—

Манджурія проти Совітів!

Реорґанізація Манджурії, як суверенної держави.— Військово-політичний союз з Японією, сусідські звязки з Китаєм. — Виселення радянців і відібрання східно-китайської залізниці! — Весь апарат і все господарське життя під контролею японців. — Широке поле праці для українців. — Російська преса позбавлена впливів.

(Оригінальна кореспонденція з Далекого Сходу.)

Харбін, 16. грудня 1931.

Кілька днів тому голова мукденського уряду прийняв журналістів і дав їм інтервю, в якім склав цікаву заяву про найближчу діяльність влади. Довідались ми ось що:

Устрій краю буде такий, що даватиме ґарантію спокійного життя усім мешканцям Манджурії, не тільки китайцям, але й усім чужинцям, при чому для всіх націй буде забезпечена свобода ініціятиви, праці і діяльности, при умові льояльности супроти уряду і держави.

Держава буде абсолютно самостійною і будуть зроблені всі заходи для признання її суверенности всіми державами світу. З Китаєм будуть взаємини тільки як зі сусідом. Манджурія заключає союз з Японією, яка тимчасом допомогає владі докінчити ліквідацію всіх бандитів-хунхузів; военний союз забезпечує Манджурії спокій на майбутнє. Повна реорґанізація фінансового апарату, знижка податків на 50—70 відсотків, ліквідація армії, якої утримання коштувало Манджурію великі гроші, та розбудова промисловости й освіти. Зміна адміністраційного апарату, та, щоб не було ріжних незаконних драчок, рішуча ліквідація хабарництва й торгівлі посадами, яка раньше цвила, врешті реорґанізація адміністраційного устрою провінцій, які дістануть широку автономію, з вилученням дипльоматичних і фінансових справ. З усіх тих реформ найважніша та, що крім поліції в краю не буде ніяких інших військ, а тому влада буде в руках не військових начальників, лише звичайних громадян. Спершу не буде ніякого парляменту, бо — як сказав Юань-Дзинь-Кай — населення краю ще настільки темне, що не під-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. СІЧНЯ 1932.

В. ЗАСТИРЕЦЬ

Сестра не перешкодить.

Олена вибивалася понад усі дівчата в селі. Не думайте, що лише красою. Вона була чудової, рослої будови тіла, притім русява. Той волос її, якнайкраще, найліпше прядиво з волинського льону, що буйним кучером обвішується довкола вужіля. Кажу „волинського", бо мимохіть нагадую собі її родинне село на пограниччі Волині та Галичини. Її рухливі, милі та веселі очі, рум'яненьке, ніжне лице як м'ясиво дозрілої на сонці брескині нагадували нам ті пречудові русяві українські „дівиці" нашого колишнього Києва, які змальовують нам з таким подивом чужинецькі мандрівники в добі св. Володимира чи вел. кн. Ярослава.

Та мала вона чи ще не кращі прикмети. Доаріл силу та доброту, яка гуртує довкола себе товаришок, молодь і старших, внутрішню рівновагу думки, погоду, природність. Хоча мала ледви 18 літ, а вже її високо поважали. Треба було захотити дівчат до театральної вистави, прикрасити читальню напередодні якогось народнього свята, тоді все Олена передбачить, усіх переконає, спросить.

Не диво, що хлопці раді були з нею поговорити і прислужитись їй. Один підійме їй хустинку, що впала на долівку, другий — Влодко знайде бодай ниточку, яка причепилася до її суконного светера. Ту ниточку здіймав він ніжно, поволеньки, якби пестив своєю рукою волосся тоненького суконця.

Влодко був сильний, 25-літній брюнет, з веселим, усміхненим лицем. Любили його односельчани та товариші, з якими відбував він похід до Києва. Коли вернувся з війни застав тільки маму, бо батько, якого взяли з підводою австрійці, помер десь в Альбанії. По дядькові, урядовцеві зі Львова залишилося йому двацять морґів землі, прегарне нове обійстя, садок і лісок. В неділі-свята любив він пополудни полежати під ясенем, дивитися на вилет птиць та вслухуватись у шум соснового ліса або шелест очерету. Коли засипляв, бачив Олену, як розмовляла з ним спускаючи очі. Ось прокинувся і пішов у село побачитися з Оленою. Стрінулися перед вечірньою пробою на доріжці, що вела на цвинтар. У розмові і не запримітили, що опинилися на цвинтарі. Олена сказала: — Влодку, що ми вчинили?! Коли закохані зайдуть на цвинтар так це певне, що розійдуться.

Ці слова збентежили Влодка і він швидко завернув у напрямі читальні.

Саме тоді зайшла на селі звичайнісенька подія. Мати Влодка поскаржилася своїй сусідці Марті, жінці польового на її кури, що лізли в город і робили шкоду. Марта, рідна сестра Олени, що знала про любов Влодка до сестри, гукнула:

— Почекай, стара, як вженяться Влодко з Оленою, то ми тобі уже дамо! Будеш тікати звідси до свого старого батька!

Мати Влодка залилася слізми. А згодом сказала синові:

— Ти хочеш женитися зі сестрою тої парубчихи? Вони обоє проженуть мене, вдову, з моєї праці! Я на це ніколи не позволю, не дам тобі благословення!

Влодко виправдував свою Олену, що вона тут ні при чім, що вона іншої вдачі, ніж її сестра Марта. Та даремне. Мати поставила на своїм, а син мусів чекати, аж час перемінить ту страшну для нього ситуацію.

Минуло пять літ. Одного дня Влодко дістав такого листа: „Ратуй мене Влодку! Родичі видають мене за відомого забіяку Федора, бо доки Твоя мати живе, то нам не станути під вінцем". Та лист цей попався в руки матері, бо Влодко був тоді в місті і мати сказала: „Ліпше, щоби її бив, ніж вони обі мене" і подерла листа...

Ніодна дівчина в селі не мала такого весілля, як Олена та Федір. Її родичі бажали показати мамі Влодка, що вони не такі бідаки-пролетарі, за яких вона, багачка, їх уважала. Гучна музика заглушувала трагедію Олени. Вже другого дня бив Федір Олену за те, що не привезла скрині зі шматтям. Влодко чуючи про це не боявся зо праці і ховався по кутках. Тижнями оминав розмови з мамою, ґаздівство занедбував. Вже й дядько зі Львова погрожував, що майно передасть далекому своякові. Вкінці вишукали добрі люди для Влодка дівчину — доньку коваля. Влодко мав тоді уже 35 літ. Раненько, в осени, коли снувалося „бабине літо" він звінчався. Жили несогірше. Тільки жінка нарікала перед матерію, що Влодко холодний для неї, часто сумує. Потім стала й дорікати йому: „Любиш іншу, то чому мені ти завязав світ?" Влодко схиляв голову, хватав за шапку і йшов в осичину.

Раз у жнива працювали Олена з Федором на полі. Недалеко них жала жінка Влодка. Коло третьої години зполудня став падати дощ. Надтягнула громовиця. Влодчиха побігла під розлогу дику грушу, куди втік передтим Федір. Олена накладала ще „шапку" на півкопу. Женці поховалися в півкопи або під віз. Нараз вдарив грім у грушу, яку розчахнув. Під грушею лежали неживі, почорнілі від спаленини грому Федір і Марта. Олена підбігла, постояла, постояла а потім як не зачне сміятися і горлати: „Сестро! Тепер вже моє щастя! Поберемося з Влодком! Мій ти щасливий, громе!"

Коли незабаром приїхав сюди Влодко, вона вхопилася коліс при його возі і почала кричати: „Не їдь Влодку від мене. Ми вже звінчані! Сестра не перешкодить... Ми не були на цвинтарі!" Женці співчували:

— Нещасна Олена, з радости збожеволіла!

Недавно попросив мене один мій друг-товариш заступити його в обовязках в заведенню для умово хорих. Я здавна бажав подивитися на життя тих нещасливих людей. Наглядач увів мене до одного павільону. В домовині лежала жінка. Очі отворені, уста страшенно викривлені. На тамтой світ взяла тільки подерту дрелихову коротку сорочку. Більше не дають державні заведення. Під головою, обнаженими руками і ногами тріски і гиблівки. У ногах страшний для мене підпис: „Олена..." Глянув я ще раз в її лице. Так, це вона... Доглядачка сказала мені, що коли Олена вмирала, повторяла весь час: „Влодку, сестра уже нам не перешкодить..."

готоване до парляментаризму, але згодом коли тільки прийметься шкільна і позашкільна освіта, буде введений парляментарний устрій.

В довнішній політиці новий уряд триматиме двох головних постанов: 1) до бувшого манджурського володаря маршала Чан-Сує-Ляна уряд звертається з пропозицією назавжди покинути свої пляни повороту до влади, коли-ж він від них не відмовиться, то його оголосить отаманом бандитів-хунхузів; 2) щодо взаємин з Радянщиною, то нова влада Манджурії є того погляду, що і китайський нанкінський уряд і Мукден часів маршала Чан-Тсо-Ляна та його спадкоємця маршала Чан-Сує-Ляна зробили легкодушний вчинок, признавши СРСР та війшовши в нормальні взаємини з більшовицьким урядом. На думку манджурського премієра, китайські діячі не зрозуміли всієї ваги комунізму і його загрози для Манджурії. Тому нова влада Манджурії буде абсолютно боротися проти будьяких навіть найменших проявів комунізму та порве назавжди **всі звязки з Радянщиною, як країною, де царствує устрій комуністів. Радянці і їх друзі будуть вигнані з краю рішуче в найближчому часі.**

Ця заява особливо цікава тому, що — як відомо — велика східно-китайська залізниця побудована за царські гроші і на підставі договору з 1924 року перейшла з рук Російсько-Азійського Банку до рук двох власників: китайців та радянців. Тепер, видно, рішено ліквідувати ту радянську співпрацю. Таким чином залізниця перестане бути концесією Комінтерну, як це по суті було до цього часу.

Одночасно видно вже досить яскраво площину, на якій буде побудована нова манджурська держава. Її основою є підтримка японців, які скрізь займають посади ріжних радників і дорадників. Діється це у банку 3-ох провінцій, який займає тут місце Державного Банку, вони приймають також участь в реорганізації фінансів ціцікарської провінції, вони отримали посади дорадників при поліції в Гіріні та Ціцікарі, а також мають бути два радники при поліційному уряді в Харбіні й один радник при бюрі боротьби зі злодіями (карно-слідчий апарат); місцева електрична стація, яка повстала тут кілька років тому і в останніх роках належала до гіріньского уряду, а раніш була приватною концесією, тепер буде обєднана з подібним японським підприємством під контролею Південно-Манджурської Звлізниці.

Таким чином великі господарські підприємства, фінансові установи й адміністраційний апарат — все буде працювати під контролею японців.

А проте Манджурія дійсно стає вільним краєм, бодай у тому розумінню, що кожний дістає право до праці, і скористає з нього теж не одна тисяча українців. Нашим установам прийдеться немало працювати над освітою наших земляків. Ним відкриваються тут перспективи праці на всіх ділянках життя. Місце найдеться для усіх, в тому числі і для нас — українців, а згодом, коли Зел. Клин зліквідує комуністичну владу, для українців стануть отвором величезні межі діяльности.

Цікаво, як ставиться до цих реформ і заповідей місцева московська преса. Вона нараховує тут три ранішні газети та одну вечірню, не рахуючи китайського часопису в московській мові „Гун-Бао", який колись, за часів редагування його відомим письменником-журналістом і фільософом Всеволодом Івановим, мав спеціяльну тижневу сторінку „Украинская Жизнь". Ця місцева преса тепер зайняла поважнішу позицію у відношенню до китайців і перестала грати ролю прислужників ріжних „генералів" від хунхузів. Вона розглядає події Далекого Сходу — очевидно — під кутом російських інтересів, але по суті становища не змінила, бо й надалі мріє про „єдіную-неделімую". (Мимоходом кажучи, Всеволод Іванов випустив нову книжку „Вогні в тумані", де є цікава стаття і про українців, але він одинокий білий крук серед чорних наших „братиків"). Події котяться мимо російської кольонії і нова влада не буде користати з її підтримки. Крім того і самі японці теж не дуже довіряють цим бувшим людям царату, що завжди готові стати на службу у більшовиків. Таким робом події у Манджурії прийняли яскравий протибільшовицький і противросійський характер.

Микола В. Самійлович.

На організаційному фронті.

ЗВІДОМЛЕННЯ ПОС. ТЕРШАКІВЦЯ

Дня 30. XI. 1931. відбув пос. Тершаковець повітову нараду в суд. повіті *Комарно*, а дня 3. м. м. повітову нараду в *Ліску*. Посол здав коротке звідомлення з діяльности Української Парл. Репрезентації як у соймі, так і на міжнародній арені. Переведено вибір Повітового Народнього Комітету на судовий повіт Ліско. Збори отворив д-р Михайло Старух, лікар в Ліску, проводив зборами дир. Мартинюк. Збори ухвалили повне довіря проводові УНДО, а зокрема пос. Тершаківцеві, за їх дотеперішню політичну діяльність.

Дня 7. XII. 1931. відбулася політична нарада в *Мостиськах*, де явилися представники всіх сіл судового повіту Мостищини, а також духовна і світська інтелігенція. Збори отворив повітовий організатор о. Андрій Пшепюрський, проводив зборами о. Петро Чавс, секретарював п. Салевич Василь. Посольське звідомлення зложив пос. Тершаковць та при цьому порушив, як і на попередніх зборах, справу перепису. Зібрані через аклямацію висказали довіря Українській Репрезентації, зокрема пос. Тершаківцеві. На цих зборах порушено теж справу подружого закону і на внесок о. Козака з Воляновач ухвалено, щоби Український Соймовий Клюб бачно слідкував за цею справою та щоби спротивився проєктові в тій формі, в якій його кодифікаційна комісія має предложити. Віче ухвалило, щоби селяни гуртувалися в своїй господарській організації „Сільський Господар" і в кооперації та щоби почали щадити, замість видавати гроші на тютюн і міську ношу.

———o———

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

Під загрозами нової пацифікації.

В Яричові Новім (пов. Львів), іменовано лише 2 українських переписних комісарів, решта були поляки. Писали на польських друках, не питаючи про матірню мову. Населення звернулося до окружного комісаря з зажаленням на таку поведінку. Він відіслав їх до повітового комісаря, який був саме тоді в Яричові Новім. Повітовий комісар вияснював, що це все одно, на яких друках пишеться — на польських чи на українських. Населення звернуло тоді увагу, що не питають про матірню мову. Повітовий переписний комісар обіцяв, що доручить переписним комісарям питати про матірню мову. Одначе це не принесло ніякого успіху. А пополудні закликали всіх тих, що інтервеніювали в окружного і повітового комісаря, до гміни і там комендант Германн списав з ними протокол, викрикуючи: **„Wy chcecie, żebym wam sprowadził tu znowu pacyfikację? Ja was dam na hylakę! Wtedy, kiedy są sądy doraźne, to bawicie się w politykę?"** До п. Дашкевича Михайла викрикував: **„Przeżegnać się nie umiesz, wo imja Otca i Syna nie umiesz"**. До п. Ситника Івана кричав: **„Siedź cicho i uważaj, bo masz odroczenie od wojska, jeżeli chcesz, bym ci wszystkiego nie popsuł"**. До п. Бернацького Володимира кричав: **„Pilnuj gospodarstwa, bo już 3 miesiące temu miałeś siedzieć w kryminale, — a ja cię żałowałem: teraz już ci nic nie pomoże. Będę śledził wszystkich i wszystkich odstawię do kryminału"**. Українці - переписні комісарі виповнювали зразу польські друки, але правильно, згідно з зізнанням переписуваних. Опісля, коли ті друки дісталися в руки інших, їх кинено в піч і переписано всіх з польською матірньою мовою. В таких умовинах переводився в Яричові Новім перепис населення.

Зловживання на Холмщині.

Село **Сельці на Холмщині** доволі велике, бо має около 500 душ українського населення, не рахуючи кількох польських родин. Тому то на день перепису назначили на село Сельці аж 4 комісарів: 2 учительки польки з початкової школи в селі Сельці, одного селянина з сусіднього села та одного селянина з Сельця, бувшого учителя перед війною п. С. Плиса (українця). При переписі не обійшлося без зловживань, особливо пописалися тут учительки. Були приміром такі досить часті випадки: приходить комісар (учителька) в хату і починає списувати. Коли доходить до рубрики, в котрій записується рідна мова, то починає списувати, що селяни балакають по хахлацьки або по русінськи, або полишає рубрику і дописує дома, що вони балакають по польськи. В деяких свідоміших селян доходило навіть до сварки за цю рубрику і по довгій суперечці таки комісар був змушений писати мову селянина українську. Пописався також добре і наш українець, що побирає часом охлапи від гміни за переписування писем. Страхополохий з природи, він питав кожного особисто, якою мовою балакає і були випадки, що записував селянина українцем, його жінку русскою, а дітей поляками. Таким і іншим способом близько 3/4 населення села записали неукраїнцями. Тільки 1/4 свідоміших і завзятих вибороли собі українську мову на переписних аркушах.

———

Студентські справи.

Що таке „Salon International" у Лювені?

При університеті в Лювені (Louvain) у Бельгії за ініціятивою кількох активних бельгійців, студентів Високої Політично-Дипльоматичної Школи, утворилась під протекторатом університету міжнародня організація під назвою „Salon International". У склад цього товариства входять самі студенти, репрезентанти кожної нації. Метою цеї міжнародньої організації є групування людей ріжних націй для співпраці між собою та для практичного порозуміння на політичному полі. Від членів вимагають повної інтернаціональної корректности та якнайкращих взаємовідносин. У компетенцію „Міжнароднього Сальону" входить організування конференцій, викладів та рапортів, при чому делегат кожної нації повинен в рівних відступах часу відчитати реферат на тему економічного, політичного й духового положення дотичної держави чи нації. Крім цього кожний делеґат мусить в часі року зложити ширший реферат на одну з великих міжнародніх актуальних проблем. За офіціяльну мову секції принято мову французьку. Дотепер 27 націй мають своїх представників.

НАСУС вибрав своїм делеґатом п. Рудольфа Коченаша, студ. політично-дипльоматичних наук. Нашого репрезентанта принято — з малими застереженнями — на правах істнуючих держав, не зважаючи на горячий спротив декотрих ворожих нам елементів. Це може служити доказом симпатії, якою тішиться українська університетська молодь у високих школах Бельгії.

Припинення свободи зборів в Австрії.

Австрійська рада міністрів рішила продовжити до 31. ц. м. заборону скликування зборів, віч під голим небом і походів.

———o———

Німецькі міста банкротують.

Управа міста Дортмунду повідомила всіх своїх вірителів, що міська каса не в силі заплатити в найближчому часі належитостей та процентів, і тому просить відложення платности на пізніше. Рівночасно повідомила всіх міських урядовців і службовиків, що за місяць січень виплатить їм тільки шесту частину пенсій. Повідомлення міської управи викликало в місті величезне враження.

———

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Сходини Союзу Українських Адвокатів.

Дня 26. грудня 1931. р. відбулися у Львові в домівці С. У. А. сходини всіх делегатів С. У. А., львівських адвокатів і членів волинської делегатури. Сходинами проводив д-р Іван Блажкевич, адвокат у Дрогобичі, секретарював д-р Кость Паньківський, адвокат зі Львова. Реферати виголосили: проф. д-р Кость Левицький „Про значіння організації української адвокатури", д-р Лев Ганкевич подав короткий огляд української палестри в Галичині і реферував про значіння та працю в делегатурах, та д-р Михайло Волошин „Про проект нової адвокатської ординації". Після рефератів розвинулася жива дискусія. Звіти з діяльности делегатур здавали: д-р Роман Домбчевський зі стрийської, д-р Микола Рибак з перемиської і д-р Станислав Кмітковський з волинської, при чому цей останній розповідав дуже цікаво про відносини української палестри на Волині.

Всіх присутніх було 39 членів, з 12-ох делегатів приїхало, на жаль, тільки 6, а саме: д-р Евген Щуровський львівський делегат, д-р Горбачевський з Чорткова, д-р Гарасимів зі Стрия, д-р Рибак з Перемишля, д-р Блажкевич з Дрогобича і заступник волинського делегата д-р Кмітковський з Кремінця. Зате не приїхали делегати: тернопільський, коломийський, станиславівський, бережанський, самбірський та сяніцький. Перший раз на адв. зборах взяла участь жінка, а саме адв. конципієнтка п. Віра Яцкевич. Після кількагодинної дискусії голова сходин д-р Блажкевич коротким закликом до дальшої праці й організації замкнув збори.

——o——

Про журнал, який треба читати.

„Життя і Знання" в пятому році істнування.

На наших західніх землях є тільки один популярно-науковий журнал, це — „Життя і Знання" видаваний Т-вом „Просвіта". Таких журналів у інших народів багато, а вони свідчать про те, що популяризація науки й прикладного знання знайшла там надзвичайно податний ґрунт. Науково-популярні журнали там в руках кожного пересічного робітника, ремісника, урядовця, студента. Там вони розходяться в сотнях тисячів примірників, щобільше, вони спеціялізуються вже в поодиноких галузях наук і виходять окремо для природничих, окремо для технічних наук, окремо для певних спеціяльних ділянок, як радіофонія, автомобілізм, спорти, то-що. Правда, брак тих журналів у більшій кількости у наших найближчих сусідів, алеж не всі бачать ідеал у поверховности і буті. А у нас тільки один-одинокий науково-популярний журнал, а жалоба знання у нашому народі велика.

Виходилоб, що цей журнал у нас розходиться масово. Що він у руках кожного просвітянина, хлібороба, кооператора, інтелігента, робітника, студента. Та так воно не є. Журнал іде слабо, хоч його зміст і видання є виразними арґументами на те, щоби він розходився якнайбільше.

Дехто робить закид журналові, що він важко писаний, що в ньому статті з ріжних ділянок науки, яких досі читачі не знали. Це закиди ріжні. Бо відносно популяризування науки, то справа в тому, щоби представити ясно і приступно дану ділянку знання, але не в тому, щоби так справу розводнити і зробити поверховною, щоби з дійсної науки нічого не остало. Коли хто хоче дещо навчитися, мусить дозволити своєму мізкови працювати. А наука, яка без цього обходиться, це самообман. Тому не треба дивуватися, що при науці треба неодно два і три рази прочитати, пережувати, а тоді воно напевне остане в голові на довго. Колиж матеріял буде представлений от-так, щоби тільки згадка була, то тоді він не матиме нічого спільного з популяризацією науки.

Але може бути теж ріжний підхід до справи популяризації науки. І коли ми дивимося на перші три числа „Життя і Знання" з цього року, то бачимо рішуче змагання редакції: 1) зробити популярнішим журнал і 2) дібрати матеріял цікавий і для наших читачів необхідний. Богато людей роблять такі уваги журналові, що, мовляв, без лексікону його читати не можна, то-що. Це тільки знак, що не перечитують змісту журналу, а оцінюють справу мало поважно. Бо останні числа містять статті, писані приступно, які зрозуміє кожна людина, що взагалі вміє читати часопис. Щож до змісту статтей, то їх є: з техніки 11, описів рідного краю 9, з природничих наук 7, літератури і господарства по 5, з археольоґії 2, спорту 2, ріжних 9. Отсих 50 статтей — це зміст тільки 3-ох чисел! Є вибір великий і ріжнородний. Певно, що не всіх цікавитиме природа на рівні з літературою, не всіх техніка на рівні з археольоґією, алеж на те подається великий вибір статтей, щоби читач вибирав, що для нього цікаве.

На основі тільки цих трьох чисел (не згадуючи кольосального матеріялу в останніх 4-ох річниках!) можна твердити, що цей одинокий наш науково-популярний журнал є на правильному шляху і треба, щоби наша суспільність його належно підтримала. Є в ньому богато цікавого для селянина, ремісника, робітника, але надзвичайно богато найде у ньому теж і інтеліґент, коли тільки схоче його солідно читати. Не треба цього закривати, бож наука поступає, а обовязком кожного передовика, яким є інтеліґент, є йти за поступом. А „Життя й Знання" є власне віддзеркаленням сьогоднішнього поступу в науці. Може віддзеркаленням скромним, але за те, що журнал не виходить в кращій формі не відповідає ні редакція, ні видавництво а власне наша читаюча публика, що замало цікавиться журналом, який заступає для пересічного читача дорогу бібліотеку та вяже його зі світом.

Отсих кілька ґадок на те, щоби богато з наших людей перевірили свою ґадку про „Життя і Знання", заглянувши до останніх його чисел.

(Хр.)

Маневри американської фльоти на Тихому океані.

В лютім і березні ц. р. відбудуться на Тихому Океані маневри, в яких возьмуть участь всі морські збройні сили та часть сухопутної армії Зединених Держав. Перша часть маневрів розпічнеться 6. лютого атакою на Гавайські острови, друга часть завершиться спробою висідки на каліфорнійському побережі. В атаці на Гавайські острови возьмуть участь всі американські боєві кораблі і висідні відділи. Обороняти острови будуть стаціоновані там збройні сили з підводними ескадрами, зложеними з 300 літаків.

Маневри біля каліфорнійського побережа триватимуть два тижні. Будуть пущені в рух великі військові транспорти, що під охороною боєвих кораблів спробують перевести висідку біля Сан Педро. В обороні перед висідкою возьме участь повітряна боєва ескадра.

Маневри пляновані в часі, коли в Женеві будуть радити над розоброєнням. А що розіграються близько японських вод, то вже тепер Японія сильно ними занепокоєна. Японська газета „Мічон-Токіо" пише: „Хочемо чи не хочемо, але стоімо перед другою світовою війною в басейні Тихого Океану. Американська фльота концентрується тепер під покришкою маневрів. Японія повинна бути готова".

Румунія хоче пакту в справі Бесарабії.

З приводу польсько-радянських переговорів про неагресію повідомляють з Букарешту: Радянщина заключить пакти про неагресію зі всіми західними сусідами, які зобовяжуться не вживати сили до зміни своїх границь, що існують в часі підписання пакту. Це формула предложена большевиками. Польща приняла її за основу до переговорів, хоч вона не рівнозначна з визнанням границь, але бодай виключає війну як засіб зміни границь. Ця формула могла би теж вдоволити Румунію в справі Бесарабії. Пакт слід заключити на три роки з правом дальшого продовження.

Фінансова скрута на Мадярщині.

Будапештенські урядові кола поінформували місцеву пресу, що розпорядок про трансферну моторію творить тільки рямці для дальших розпорядків. Перш усього будуть переведені переговори з представниками закордонних вірителів про створення організації, що управильнила би оконечну сплату довгів. За кордоном виринув плян, щоби кожна інтересована держава вислала до Комітету по одному заступникові. В половині січня розпічнеться засідання ради Союзу Народів і фінансова комісія займеться між іншим фінансовим положенням Австрії та Мадярщини. У звязку з тим мадярський міністр закордонних справ Валько і міністр фінансів Кораній вибираються до Женеви, щоби в порозумінні з фінансовими експертами Союзу узгіднити управильнення справи з трансферною мораторією.

В справі відтяження хліборобства.

Польська преса повідомляє, що міністерства скарбу, справедливости і рільництва устійнили вже спосіб організації праці, що має на меті розвязати проблему відтяження хліборобства від важких зобовязань. В міністерстві скарбу обмірковують вже фінансовий бік акції. Міністерство справедливости при співучасти представників хліборобства обмірковує правні питання, звязані зі зміною екзекуційних і конкурсових приписів у відношенні до хліборобства, які краще забезпечували би інтереси довжників і вірителів. Проектується теж утворення апарату опіки над загроженими рільними варстатами, який займеться перш усього організацією допомоги для господарів, що можуть вивязатися з своїх зобовязань. Ця акція буде сцентралізована у спеціяльному комітеті задовження рільництва, що буде працювати під проводом міністра рільництва і матиме референтів при воєвідствах. Принципіяльно допомогу буде даватись рільним господарствам, що оперті на здорових основах, при чому не можна нарушувати підстав рільного кредиту. Праці у згаданих міністерствах посунулися так далеко, що в першій половині січня слід надіятися конкретизації проектів.

——o——

Банковий скандал в Італії.

Велике враження в Міляні зробило банкроцтво місцевого „Банка ді Міляно", наразивши тисячі вкладчиків на міліонові втрати. Банк мав понад 20 міл. щадничих вкладок і 30 міл. інших цінностей. Пустившись на спекуляції домами й ґрунтами, попав у невиплатність, наслідком чого вкладчики втратили поверх 30 міл. лірів. Арештовано одного директора і бухгальтера.

Пересторога для приїзжих із провінції.

Виділ Українського Лікарського Товариства пересилає нам для друку таку пересторогу:

В останніх часах намножилося багато лихих людей, які використовують людську добродушність і легковірність, головно по більших містах. Такі люди не тільки обкрадають та обдурюють приїзжих, продаючи їм маловартісні речі за дорогоцінні, як нпр. мосяжні годинники і перстені за золоті, але й використовують недолю хорих. А саме жертвують вони хорим, що приїздять до міста на лікування, свої послуги, виловлюють їх на рогачках, двірцях і під шпиталями та розказуючи видумані історії про чудесні вислідки лікування, заводять до несовісних людей, часто навіть до знахорів. Не кермує ними ані добре серце ані шляхотність, тільки виключно власний інтерес, бо їм платять за їхню роботу ті, до яких вони спроваджують хорих. З огляду на це Українське Лікарське Товариство вважає своїм обовязком звернути увагу нашої суспільности на вище згадані факти і просить громадян на визначних становищах, а головно сільську інтеліґенцію, щоби усвідомляли в цім напрямку людей, які їдуть до міста для лікування.

ОСТАЧНІ ВІСТИ

НОТА СРСР ДО РУМУНІЇ.

ВІДЕНЬ, 1. І. ПАТ. Учора прийшла до Букарешту нота уряду СРСР, в якій висловлює бажання почати переговори в справі пакту про неагресію. Румунський уряд предложив Ригу або Париж, як місце для ведення переговорів. Уряд СРСР. не має поважних застережень проти Риги. Переговори почалибся 15. І.

НІМЕЧЧИНА ГРОЗИТЬ МОРАТОРІЄЮ.

ПАРИЖ, 1. І. ПАТ. Французькі часописи повідомляють, що Німеччина агітує в Льондоні, щоби не допустити до фр.-англ. порозуміння в справі репарацій. Німеччина грозить, що колиб конференція в Льозанні не була прихильна для нім. бажань, Німеччина оголосить мораторію на всі свої заграничні зобовязання, як урядові так і приватні, що прикро відчула би Англія. Англія, як відомо, дала німецьким фінансово-промисловим колам і самоврядуванням більше ніж півтора міліярда зол. марок.

САБОТУВАЛИ ПРОМОВУ ҐІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 1. І. ПАТ. Підчас новорічної промови през. Ґінденбурґа, яку він виголосив на Сильвестра через радіо, невислідженні люди переривали кілька разів трансмісію. Їм вдало влучитися до кабля, який лучить Берлін із радіостацією в Кеніґсвустерґавзен. У хвилині, коли президент згадав про битву біля Таненберґу, почувся нараз оклик: „Хай живе Москва! Хай живе німецька більшовицька республика!“ Цей оклик заглушив на хвилину президентові слова. Хоч зараз почали слідство, до сьогодні не вдалося вислідити справців того саботажу.

НАПАД НА ЯПОНСЬКУ АМБАСАДУ.

БЕРЛІН, 1. І. ПАТ. Будинок японської амбасади в Берліні обкидали камінням і вибили кілька шиб. Кілька каменів, обвинених у червоний папір, впало до середини будинку.

САМОГУБСТВО І ВБИВСТВО.

ЧЕНСТОХОВА, 1. І. На академічнім балі на Сильвестра застрілився підпоручник 4. п. артилерії Щепанік.

КАЛІШ. У т. зв. Білім Барі кількох студентів вищих шкіл на Сильвестра в 2. год. пили та їли. Їм забракло грошей для заплати. З того прийшло до суперечки між власником бару Робаком. Робак ударив одного студента в лице. Студент Овоц пробив власника бару ножем. Робак помер.

ПЕРЕМИШЛЬ, 1. І. ПАТ. Біля двірця в Ярославі застрілився капітан 39. п. п. із Любачова Вронський.

СПОРТ.

Гокей.

Катовиці. У дальшій части міжнародного гокейового турніру відбувся вчора меч між Канадою і польсько-австрійським тімом із вислідом 5:0 (1:0, 2:0, 2:0). Меч той поправді був повторенням мечу Канада-Польща, бо австрійська дружина поставила лише двох грачів і 1 резервового.

Катовиці. Другий меч розіграний 1. І. в рямцях міжнародного гокейового турніру на леді в Катовицях між репрезентаціями Румунії та Німеччини приніс побіду Німеччині у відношенні 2:0.

Катовиці. Австрія-Бранденбург 5:1 (3:0, 1:0, 1:1).

Катовиці. Канада-Польща 9:0 (3:0, 3:0, 3:0).

*

Змагання між Україною та Чорними, які були заповіджені на пятницю на леді Л. Т. Л., не відбулися, тому що Чорні виїхали зі Львова.

ВІДГУКИ ДНЯ.

На часописнім фронті.

Не було... не було... не було...

Ні, не так.

Було... було... було... одно „Діло“.

Цілими роками говорили люди:

Ой треба ще бодай одного щоденника!

Говорили „щоденника“, а думали українського „Веку Нового“

Врешті бомба: На днях вийде новий щоденник.

Хто купував „Век“ — здержався і жде. Жде день, два, десять. Англієць, німець чи француз махнув би рукою, але українець — найбільш терпеливий з усіх ссавців. Жде.

Діждався врешті і аж руками з досади сплеснув.

Плахта, та ще й в окулярах, та ще й з вістками про розброєння, зброєння, репарації, конференції...

Вернув назад до „Веку“

Врешті знову бомба: На днях вийде новий щоденник.

— Богу дякувати! Може нарешті!

Відітхнули люди і ждуть. Ждуть день, другий. Перестали купувати „Век“ і ждуть. Були й такі, що навіть краківський „Кур'єрок“ перестали купувати.

Діждалися, подивилися.

Плахта, тим разом у цвікері.

Вернули до „Веку“.

— — — — — — — — — —

Скаже хтось: — А „Діло“?

Одно „Діло“ — все в порядку, два — дивно, але три — далебі тяжко зрозуміти чому.

Хіба тому, щоби перше заступати другим, друге третім, а третє знову першим!?

Ні заслуги, ні перспектив.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул Хорушина 5.** (біля кіна „Апольльо“) **поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол.** 786 24—100

— **Першорядна українська фризієрня Т. Кутковського, Львів, вул. Бляхарська 11, тел. 93—21.** 1070 6-?

— **Нова поява „Зиза“.** Після місячної перерви появилося нове число „Зиза“, з датою 1. січня 1932 року. Це вже IX. рік істнування цього єдиного нашого сатиричного ілюстрованого журналу. Видавці впевняють, що надалі „Зиз“ виходитиме цілком правильно. Згадане останнє число — повне гумору, яким киплять дотепи на актуальні теми й ріжні ілюстрації та карикатури.

— **З Т-ва „Зоря“ у Львові.** Третій з черги реферат п. з. „Українська кооперація під теперішню хвилю“ виголосить дир. Іван Мартюк в неділю 3. січня ц. р. в год. 12. вполудне в салі „Зорі“, вул. Вірменська 25.

— **13. І. 1932. — Студентський „Маланчин Вечір“** — в Долині — з ласкавою співучастю бандуриста тов. Сінґалевича Юрія. По год. 24. танці. Багата програма.

— **Терем князя Невоза.** Д. Анунціо здобув усе: славу, гроші та став князем Монте Невозо. На горі біля Ґардського озера стоїть його розкішний терем; навіть у пізній старості не покинув він своєї пози та своїх небуденних звичок. Місце перед віллею називають „Зітхання“ — на памятку зітхань усіх тих, що їх не приняв у гостину Анунціо, новоспечений князь Монте Невозо. На фасаді віллі серед померклих фресок красується герб: шолом прикритий колоссям і кинджал; придумав його сам поет. У головній кімнаті напис на дверях: „Дух побіди збереже спокій у домі відважної людини“. Кожна кімната, кожна либонь річ має свою назву, своє гасло. У „Кімнаті Забуття“ — на поруччах плетених крісел прикріплені дощинки з іменами давно призабутих володарів, серед кімнати блестить вольограй. В углі — стоїть статуя венецького льва. Одна стіна прикрашена марморним ватраном, при другій стоїть престіл із вічною лямпадкою на спомин покійної матери поета. У їдальні висить прапор із написом: „Хто проти нас?“ Цей прапор підняв поет у здобутому Фюме. Найцікавіша кімната терему „Смертна“. Кілька годин перед смертю поета понесуть його в ту кімнату. Стіни кімнати та стелю розмалював чудово один венецький маляр. Вісім картин на стінах — змальовують земську любов. На середині кімнати стоїть ліжко-могила. Над ним бальдахим, розмальований мов небо в ночі. На бальдахимі напис: „У неволі — співаю. Коли мене палять — підношуся до неба. В мені горить невгасимий — віковічний вогонь“. Ще чудніший сад. З віллі можна зайти до нього лише крізь дуже вузенькі двері; нарочно зробив їх так поет, щоби не міг пройти ніхто грубий... На дверях напис: „Коли рватимеш рожі, згадай про колючки“. Над маленькою річкою в саді — чотири мости: „Зітхань“, „Зайців“, „Побажань“ і „Залізних голов“. У саді стоїть 26 білих колюмн і одна чорна, це памятка 27 невдач на італійському фронті, чорна колюмна — спомин погрому під Капорето. Біля них стоїть статуя побіди в терновому вінку. На маленькому горбочку зберігаються в могилах тлінні останки героїв, що полягли у Фюме. Між могилами — одна приготована для поета Анунція, князя Монте Невоза.

— **Пантеон фараонів.** У музеї Каіра виставлені мумії фараонів і їх жінок, видобуті з могил, у яких спочивали десятки віків. Щойно тепер єгипетська влада будує для них нову могилу, в якій лежатимуть вони знову, як тлінні останки колишніх володарів Єгипту, а не як музейні памятки. Ця постанова влади зустріла всюди дуже прихильну оцінку зокрема серед тих, що обурювалися на нищення збережених останків фараонів під ножами та мотиками ловців скарбів і музейних рідкостей.

— **Тигр на літаку.** На літаку, що їхав із Остенди до Льондону, були два небуденні подорожні: відомий погромник Матіес і молодий тигр Шанго. Подорож літаком не подобалася тигрові, він почав зубами та лапами ломати деревляні прути своєї клітки. Матіес боявся, щоби близький божевілля тигр не поранив себе, зайшов у клітку вспокоювати його. Ледви літак попав у воздушну порожню та похилився, вже тигр успів вийти крізь отворені дверці клітки. Тигр присів перед скоком, який мав перенести його в ту частину кабіни, де зі страхом стовпилися перелякані подорожні. Погромник постановив рятувати справу, а не було в нього нічого, крім пару пястуків. Він сильно здавив руками шию тигра та прихилив його голову до своїх грудей. Тигр вирвався з його рук, погромник утік у клітку. Тигр скочив за ним, але заки вспів забратися до діла, погромник уже вискочив із клітки та зачинив двері. З боротьби з тигром вийшов Матіес лише трохи подрапаний та зі знищеним одягом. Летун і механік, що кермували літаком довідалися про все щойно на летунській площі в Льондоні, бо шум мотору не дав їм можливости слухати реву тигра та окликів заляканих подорожних.

— **Оборонив обвинуваченого перед смертю, щоби вбити його за хвилину.** Життя проминає без жалю та лишає далеко за собою межі людської уяви у своїх картинах... У судовій салі стейту Огайо стояв перед судом Джон Льорінг;

Куток мови.

„Діло“ ч. 2. „ковець“ зам кінець; „єдиним виходом було зречення влади“ зам. було зректися влади; „для давання порад буде створена...“ (поль.) зам. „для порад“, або „щоб давати поради“; „без права поновлювання та поширювання“ (поль.) зам. поновляти та поширювати; „непростимим злочином“ (моск.) зам. невибачним.

„Новий Час“, ч. 2. „приходиться жити“ (моск.) зам. доводиться жити; „в застрашаючий спосіб“ (поль.) зам. жахливий; „зрозуміли грозу положення“; (поль. аґроза) зам. „зрозуміли страшне (страховинне) положення“; „додаток виносить“, „сума виносить“ — прикрий польонізм, загально вживаний у Галичині (повторяється часто і в „Ділі“) зам. додаток виходить на 100 зол., сума дає..., доходить до...“ або найкраще це слово пропускати „сума — 100 зол.“

„Час“ ч. 2. „Шириться натомісць думки“ зам. Натомісць шириться... Так само „одначе“, „отже“ і ін. треба ставити завсіди на першім місці. „Кілька років тому назад“ (!) чистий москалізм, „назад“ не треба; „континуування“ (поль.) зам. продовжування; „після перепровадженого слідства“ (поль.) зам. після переведеного або переведення слідства.

грозила йому кара смерти за злочинне вбивство. Гарячою промовою оборонив його адвокат Фамунай та виєднав для обвинуваченого звільнення від вини та кари. Адвокат пішов до кімнати оборонців, а разом із ним звільнений Льорінґ. За кілька хвилин залунав вистріл із револьвера, це адвокат убив того самого чоловіка, що перед хвилиною видер із обіймів ката... У слідчого судді признався адвокат, що вбив Льорінґа з помсти. Льорінґ подякував йому за оборону та сказав: „Це памятка мого першого злочину, ніхто мене ніколи не підозрівав, що це мій вчинок", Льорінґ показав медалик зі знимкою. Митю пізнав адвокат, що це його знимка — з молодечих літ — і перед ним злочинець, що вбив його дружину; виймив револьвер і одним вистрілом убив Льорінґа. Перед кільканацяти роками цей медалик носила дружина адвоката, яку вбив і ограбив невідомий злочинець кілька днів після вінчання. Химерна доля казала адвокатові оборонити цього злочинця перед смертю на електричному кріслі, а зараз же вбити — його за інший злочин, виявлений після кільканацяти літ...

Ucrainica

В ПОЛЬСЬКІЙ ПРАВНО-ІСТОРИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.

(„Przewodnik Historyczno-Prawny", Львів, 1930—1931).

Від двох літ виходить у Львові квартальник „Przewodnik Historyczno-Prawny", який чимало місця присвячує також українській правно-історичній науці. У минулому 1930 р. на його сторінках друкувався німецькою мовою цінний огляд найновішої української літератури з історії права проф. д-ра М. Чубатого. Останні два випуски цього „Przewodnik-a" за 1931 рік приносять також досить багато україніки.

У першому випуску читаємо з зацікавленням статтю д-ра Ів. Адамуса п. з. „Archiwa gminne w Mizoczu i Buderażu (wojew. wołyńskie)". Архів мізоцький має 1587, будеражський поверх 1600 книг, не вчисляючи тут окремих актів. Ті книги й акти сягають до 1861 р. і є важним матеріялом до історії звичаєвого українського права, як також до історії господарських відносин на Волині. Архіви такі находяться у всіх волостях давнього російського царства. Семінар давнього польського права у львівському університеті має намір уладити прогульки своїх членів для ознайомлення з архівними матеріялами в інших волостях Волині.

Крім того російський учений А. Флоровський з Праги дав довшу рецензію на „Впливи старочеського права на право українське литовської доби XV—XVI в." А. Яковлева, проф. Українського Університету в Празі. Ів. Лього рецензує книжку В. Савіцького п. з. „Assesorowie w sądach ziemskich i grodzkich na Rusi w XV. wieku". Проф. д-р М. Чубатий помістив коротенький некрольоґ бл. п. Ст. Томашівського.

Другий випуск куди інтересніщий під оглядом україніки від першого. В першій мірі слід відмітити тут некрольоґ великого українського історика, соціольоґа та політика бл. п. В. К. Липинського, написаний визначним українським ученим проф. В. Заїкином з великим знанням справи і глибоким зрозумінням творчости заслуженого Покійника. Однодумці Покійного зобовязані некрольоґом їх духового Батька і Провідника до правдивої вдячности супроти проф. В. Заїкина.

Покійний проф. Р. Лащенко, визначний історик українського права, помістив цінну рецензію, писану українською мовою (16 стор.) на книжку проф. Яковлева п. з. „Копні суди на Україні". Проф. В. Заїкин дав рецензію у французькій мові на твір проф. о. Віляновського п. з. „Rozwój historyczny procesu kanonicznego".

Межі звичайної рецензії переходить проф. о. Г. Ціховський у своїй оцінці солідної монографії проф. В. Заїкина „Участіе свѣтскаго элемента въ церковномъ управленіи, выборное начало и соборность в кіевской митрополіи въ XVI. и XVII. вѣкахъ". Не знати, чому ред. „P. H.-P.", подаючи цей заголовок німецькою мовою, переклала: „Der Anteil des Laienelements in der Verwaltung der russischen (?!!) Kirche..." Значить: київська митрополія — „Росія"!

Української науки торкається також посмертна згадка про бл. п. Л. Геца, професора в Бон, дослідника церкви і церковного права в старій Руси-Україні, написана д-ром Ів. Адамусом. Але знову — на жаль — мусимо завважити, що також і тут Київ змішується з „Росією", а церковне право старої Руси-України з правом „російської" церкви!

Накінець ще одна дрібниця. Редакція „P. H.-P.", подаючи при рецензіях призвище автора рецензованої праці по польськи, а назву твору в мові, якою він написаний, у скобках подає рецензента і зазначує по французьки, якою мовою рецензія писана. Отже маємо „en polonais", „en allemand", але чомусь при рецензії, писаній українською мовою, цього нема! Чому? Це для нас тим дивніше, що редакція не боїться „юдейського страха ради" назви „Україна", „український" та всюди ті назви без застережень друкує. А може це тільки помилка?

Але це остаточно дрібниці. Треба признати, що редакція „P. H.-P." — проф. П. Домбковський, д-р Ів. Адамус і доц. д-р К. Кораній — не іґнорує української науки, відводить місце українським ученим і статтям писаним по українськи. В наших польсько-українських відносинах, де поляки іноді з чудацькою впертістю не „хотять" пізнавати наших надбань — це дуже багато. В кожному разі можна побажати іншим польським науковим журналам, щоби пішли слідами „Przewodnik-a Historyczno-Prawn-ого".

М. К.

—o—

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Микола Стисловський, гр.-кат. парох в Девятниках і стрілиський декан, член майже всіх українських товариств, взірцевий священик та ідейний український громадянин, помер дня 30. грудня 1931 р. в 38. році священства, по довгій і важкій недузі. Покійник був знаний як незвичайно ревний та обовязковий душпастир і як щирий і послідовний український патріот. Похорони відбулися в днях 1. і 2. січня 1932. Вічна Йому Память!

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Stanisław Łoś: O KONSTRUKTYWNĄ POLITYKĘ NA RUSI CZERWONEJ. Ст. 44. Варшава 1932. Накладом книгарні Ф. Гезіка.

Inż. J. Pruchnik: POSTĘPY PRAC PRZY MELJORACJI POLESIA. Sprawozdanie za rok 1930. Lwów.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр:
Субота 2 січня в год. 7.30 вечором „Кармен".
Неділя 3. січня в год. 7.30 вечором „Галька".

Театр Ріжнородностей:
Субота, 2. 1. в год. 4. попол. „Штуба".
Субота, 2. 1. в год. 8. веч. „Граємо оперетку".
Неділя, 3. 1. в год. 4. попол. „Ах, ця ніч!"
Неділя, 3. 1. в год. 8. веч. „Граємо оперетку".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі" (Альб. Прежан).
КАСІНО: Звукова версія „Бен Гур".
КОПЕРНИК: „Вбивство банкира Шпідера".
...: „Масаду" (екзотична фільма).
МАРУСЕНЬКА: „Вбивство банкира Шпідера".
МІРАЖ: Пат і Паташон і Гарольд Льойд.
ОАЗА: „Співак гір".
ПАН: „Король поштаків".
ПАЛЯС: „Під кураделею" (Власта Бурйян).
ПАСАЖ: „Червона пімста" (Тім Мек Кой) і додатки.
ПРОМІНЬ: „Шляхом ганьби".
СОНЦЕ: „Озеро кохання".
СТИЛЕВЕ: „Атлантик".
УТІХА: „Катерина I." (Ліль Даговер). „Замасковані лиця" (Тім Мек Кой).
ХИМЕРА: „Рай залюблених" і „Дитячий кабарет".

Програма радіо.

Понеділок, 4. січня 1932.

Ляйпціґ (259,3) 20.00 Концерт. **Моравська Острава** (263,4) 17.55 Концерт. **Брно** (341,7) 21.30 Гітара. **Гельсінґфорс** (368,1) 19.35 Хор. **Гамбург** (372,2) 20.00 Оперетова музика. **Букарешт** (394,2) 20.45 Сміх. **Берлін** (418) 19.10 Вечір танку. **Рим** (441,2) 21.00 Народня музика. **Лянґенберг** (472,4) 20.00 Концерт. **Прага** (488,6) 19.20 Пісні. **Мілано** (501,7) 20.45 Комедія. **Брюсселя** (509,3) 18.00 Концерт. **Відень** (517,2) 17.00 Музика народів. **Рига** (525,4) 19.05 Словянська музика. **Мінхен** (532,9) 18.40 „Часописи Сходу Азії". **Будапешт** (550,5) 19.15 Циганська музика. **Ленінград** (1000) 15.00 Концерт. **Осльо** (1083) 17.30 Концерт. **Калюндборг** (1153,8) 20.10 Хор. **Москва** (1481) 15.00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 3. січня 1932.

Львів (380,7) 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 12.15 Концерт. 14.00 Виклад про будову вулика. 14.20 Народня музика. 14.40 Правнича гутірка. 15.00 Варшавський хор. 15.55 Програма для молоді. 16.20 Грамоф. кружок. 16.20 „Шукання нових світів". 16.55 Грамофон. кружок. 17.15 „Відкрита польська і російська душа". 17.45 Концерт. 19.00 Всячина. 19.20 Спів. 19.35 Спортова оповістка. 19.45 „Папуга". 20.15 Концерт. 21.40 Література. 21.55 Фортепян. 22.40 Поліційна оповістка. 22.45 Спортові новини. 23.00 Танкова музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів Ринок 10